

Date : 10/18/2017 4:02:03 PM

"From : "Dan Yakir

To : RoiCa@justice.gov.il

Subject : יועמ"ש הכנסת ליו"ר הכנסת / האגודה לזכויות האזרח לראש הממשלה: אין להקים ועדת חקירה לארגונים

היועץ המשפטי של הכנסת, איל ינון, שלח ביום 18.10.17 חוות דעת ליו"ר הכנסת, לפיה הכנסת איננה מוסמכת להקים ועדת חקירה בעניין המימון של מדינות זרות לארגונים ישראליים שפועלים נגד חיילי צה"ל :

3. לאחר בחינת הדברים אני סבור כי הנושא המדובר אינו יכול להוות עניין לחקירה פרלמנטרית, וכי ככל שמבקשים להגביל את האפשרות של עמותות לקבל מימון ממדינות זרות לצורך פעילות שיש בה הבעת ביקורת על חיילי צה"ל, הרי שיש לעשות זאת בחקיקה ראשית. מובן כי גם חקיקה כזו כפופה לביקורת חוקתית בהיבטים של הפגיעה בזכויות יסוד הכרוכה בכך, אולם היא אינה מעוררת שאלה של סמכות, כפי שמעוררת ההצעה להקים ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין זה, מהטעמים המפורטים להלן :

ראשית, חקירה פרלמנטרית של ארגוני החברה האזרחית על רקע אידיאולוגי עומדת בניגוד לעקרונות משטריים בסיסיים. מושכלות יסוד של שיטות משפטיות במשטרים דמוקרטיים הן שגופי החברה האזרחית רשאים לפעול בחופשיות רבה ובהתערבות מינימאלית של רשויות המדינה, וזאת במסגרת המגבלות החוקיות המצומצמות יחסית הקיימות בתחום חופש הביטוי וחופש ההתאגדות. הדברים נכונים על אחת כמה וכמה כאשר החקירה מופנית בעיקרה לסוג מסוים של עמותות, המזוהות באופן טיפוסי עם עמדות המנוגדות לזו של הממשלה המכהנת.

-
מובן כי ככל שמתעורר חשד שארגון מסוים פעל בניגוד לחוק, הרי שגורמי האכיפה השונים רשאים לחקור את העניין, ובמידת הצורך אף להעמיד לדין את מי שפעל בצורה בלתי חוקית.

שנית, ועדת חקירה פרלמנטרית אינה הכלי המתאים לעריכת בירור בעניינים אידיאולוגיים. לשם כך משמשים כלים פרלמנטריים אחרים. לא בכדי נקבע בחוק היסוד במפורש כי על הוועדה לשקף את יחסי הכוחות הפוליטיים בכנסת וכי חלק מחבריה יהיו מסיעות האופוזיציה. שימוש בכלי של ועדת חקירה פרלמנטרית כדי לנגח את האופוזיציה בכנסת או מחוצה לה, יהווה ניצול לרעה של כלי פרלמנטרי שלא לתכלית שלשמה הוא נועד. ואכן, בשעתו, בכנסת ה-18, כאשר הובאה למליאה ההצעה להקמת ועדות חקירה דומות, נציגי האופוזיציה בחרו להחרים ולא היו חלק מהרכב הוועדות המוצע.

שלישית, אין לכנסת כל סמכות לחייב גופים שאינם נמנים על הרשות המבצעת להופיע בפניה או למסור לה מידע. גם מכך ניתן ללמוד כי התכלית העיקרית העומדת בבסיס הכלי של חקירה פרלמנטרית הוא לפקח על רשויות השלטון, ולא על גורמי החברה האזרחית. בהתאם לכך, בנסיבות המקרה שלפנינו, בהן אין כל טענה לליקויים מצד רשם העמותות או מצד גוף אחר שיש לו סמכות שלטונית ביחס לגופי החברה האזרחית, אין בסיס לקיומה של חקירה פרלמנטרית.

רביעית, בשנים האחרונות עלו בכנסת שורה של יוזמות חקיקה שמטרתן היתה לאסור או להגביל קבלת תרומות ממדינות וארגונים זרים על ידי עמותות. ואולם, בסופו של יום, ולאחר שנשקלו

הדברים נקבע הסדר הכולל חובות דיווח ושקיפות בלבד ואינו מטיל כל מגבלה על עצם קבלת התרומות לכל נושא שהוא.

במסגרת יישום הסדר זה, ממש לאחרונה הפיץ משרד המשפטים טיוטה של "תקנות חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה (דוח רבעוני) (תיקון) התשע"ז-2017", אשר נועדו לקבוע את הטופס המקוון לפיו יוגש הדיווח בדבר מימון מישויות מדיניות זרות ואת אופן הגשת הדיווחים כאמור, וזאת בהתאם לחוק שתוקן לפני כשנה (ביולי 2016). יצוין כי לפי החוק, חובת הדיווח חלה על תרומות שהתקבלו משנת 2017 ואילך, כך שהדיווחים הראשוניים אמורים להתקבל החל משנת 2018.

בנסיבות אלה, בהן הכנסת הנוכחית קבעה כי קבלת מימון ממדינות וארגונים זרים מותרת, הכיצד אותה כנסת תהפוך סוגיה זו לעניין הדורש חקירה פרלמנטרית?

האגודה לזכויות האזרח פנתה ביום 17.10.17 לראש הממשלה, בנימין נתניהו, בקריאה לחזור בו מתמיכתו בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לארגוני החברה האזרחית. מנכ"לית האגודה, עו"ד שרון אברהם-ויס, ומקדמת המדיניות והחקיקה, עו"ד דבי גילד-חיו, קראו לראש הממשלה להבהיר באופן ברור וגלוי כי הוא וממשלתו לא יקדמו יוזמות מסוג זה, וכי יפעלו להגנת הדמוקרטיה בישראל מכל סכנה האורבת לה בכלל, ובימים אלה בפרט.

בפנייה מדגישה האגודה, כי אם סבור מי מחברי הממשלה שיש צורך בחקירה, הרי שעומדים לרשות הממשלה גופי חקירה ואכיפה וכן חקיקה ביטחונית ענפה. מכאן עולה בבירור כי תכליתה האמיתית של ועדת חקירה פרלמנטרית, היא רדיפה אחרי מי שהאג'נדה שלו לא מוצאת חן בעיני הממשלה.

באגודה מציינים כי מהותה של ועדת החקירה המתוכננת היא לייצר "משפטי ראווה", שלא לומר משפטי שדה, שינהלו פוליטיקאים נגד עמותות שלא תואמות את תפיסת העולם הפוליטית שלהם. כידוע, במשפטי ראווה התוצאה ידועה מראש וכך יהיה גם בחקירה זו. לוועדה לא יהיו את הכלים והסמכויות הנדרשים לבצע חקירה מהותית ואמיתית, ובוודאי שזו לא תתנהל באופן שוויוני, בכפוף לדרישות החוק ולמגבלותיו.

האגודה מדגישה כי הצעה זו היא חלק ממגמה מסוכנת של צמצום המרחב הדמוקרטי בישראל, השתקת ביקורת והשלטת שיח של הפחדה ששמור למשטרים אפלים ורחוקים. מגמה זו, שמובילה הממשלה בשנים האחרונות, כוללת גם רטוריקה וגם שלל יוזמות והצעות חוק קונקרטיים, שמאיימות לפגוע בצביונה הדמוקרטי של מדינת ישראל. מדובר במתקפה מתוזמרת היטב על כל אחד מהיסודות המבטיחים את קיומו של משטר דמוקרטי בישראל: מבית המשפט העליון, דרך רשויות שלטון החוק ומבקר המדינה, ועד לתקשורת ולחברה האזרחית ולפעילים חברתיים ופוליטיים בשלל תחומים.

במקום לעסוק בשלל העניינים החברתיים, הכלכליים והמדיניים הדחופים שעל סדר היום של ישראל, מבקשים חברי הממשלה להשחית זמן ציבורי יקר בעיסוק מיותר ופוגעני, שתוצאותיו ידועות מראש, וכל תכליתו רדיפת ארגוני החברה האזרחית המבקרים את מדיניות הממשלה.

באגודה מבקשים גם להזכיר לראש הממשלה שהוא עצמו התנגד לפני מספר שנים להצעה דומה, בטענה שאין צורך לקיים חקירות בכנסת ואף הודיע כי יצביע נגד היוזמה. כעת נראה כי בחר לשנות את דעתו, למרות שלא התרחש כל שינוי בעבודתם של ארגוני זכויות האדם בישראל או בשקיפות התנהלותם ומימונם.

<http://www.acri.org.il/he/41199>